

3 Assistant Professor at the Department of Law, Najaf Abad Branch, Islamic Azad University, Najaf Abad, Iran.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تدابیر سیاست جنایی اسلام و غرب در مقابله با تجاوز جنسی

تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۹/۰۴ - تاریخ پذیرش ۱۴۰۱/۰۳/۳۱
 محمد علی الهی^۱
 محمد علی حیدری^۲
 محسن شکرچی زاده^۳

چکیده

در تمام جوامع بشری با توجه به نظام حقوقی حاکم، در مقابل جرائمی که در حوزه امور جنسی اتفاق می افتد تدابیر کیفری یا غیر کیفری به عنوان راهکارهای مقابله با آنها مطرح می شود. در حقوق کیفری اسلام برخلاف نظامهای حقوقی در کشورهای غربی، تجاوز جنسی در بستر روابط زناشویی میان زوجین حتی اگر بدون رضایت انجام شود، مصداق تجاوز جنسی به شمار نمی رود و قانونگذار اسلام این گونه اعمال را در حیطه ازدواج جرم ندانسته است. این در صورتی است که در غرب، نزدیکی بدون رضایت با همسر و سایر مصداق خشونت های جنسی با درجه خفیف تر پیش بینی و جرم انگاری شده، و چنانچه عمل جنسی با وجود عدم رضایت همسر انجام گیرد تجاوز جنسی در روابط زناشویی محسوب می شود. این مقاله با روش توصیفی - تحلیلی به دنبال پاسخگویی به مساله نحوه برخورد سیاست جنایی اسلام و غرب در مقابله با پدیده تجاوز جنسی است که علت مطالعه در فقدان تحقیق مستقل در مطالعه این موضوع به شیوه تطبیقی است. نتایج حاکی از آن است که در هر دو نظام اسلام و غرب نسبت به پیشگیری کیفری تدابیر قابل توجهی اتخاذ شده است، با وجود این در سیاست جنایی اسلام بر خلاف غرب در عرصه پیشگیری های غیر کیفری چه در بعد تدابیر پیشگیری اجتماعی و چه وضعی با لحاظ وضع احکامی چون ممنوعیت اعمالی نظیر خلوت زن و مرد نامحرم و تبرج و زینت نمایی، در کنار ترغیب به ازدواج و نهی از عذب زیستن و سخت گیری در ازدواج، حفظ فاصله لازم میان زن و مرد در اختلاطها، تسهیل عرصه های مشارکت جامعه ای در پاسخ دهی کیفری در عرصه مقابله با تجاوز جنسی نظیر درآوردن چشم چشم چران یا قتل اجنبی در فراش یا حکم وجوب در دفاع از ناموس در کنار ضوابط خاص ناظر بر پیشگیری کیفری مانند دشواری اثبات، منع اشاعه فحشا و علنی بودن اجرای کیفر به منظور عبرت آموزی اجتماعی در زمره تدابیری است که تفوق نظام جنایی اسلام بر غرب را نشان می دهد.

واژگان کلیدی: خیار غبن، قرارداد یک جانبه، عقد یک تعهدی، زمان قبولی، قبول فعلی.

۱ دانشجوی دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی، گروه الهیات، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران
 ۲ استادیار گروه الهیات، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران (نویسنده مسئول)
 ۳ استادیار گروه حقوق، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

مقدمه

شریعت مقدس اسلام جهت برقراری نظم و ایجاد عدالت و جلب مصالح شخص و اجتماع و دفع مفاسد، به تشریع احکامی در خصوص مقابله و پیشگیری از تجاوز جنسی و حمایت بزه دیده پرداخته است. با توجه به دکترین فقه و حقوق اسلامی دو دسته تدابیر در خصوص مقابله و پیشگیری با تجاوز جنسی ارائه گردیده است.

دکترین مبتنی بر نظام کیفری اسلام؛ که در فقه و حقوق اسلامی اکثراً در قالب حدود الهی در کتاب خدا و سنت تبیین شده است و متضمن اجرای عدالت کیفری، تأدیب بزهکار، احقاق حقوق بزه دیده، پیشگیری از جرم و تکرار جرم می باشد.

دکترین مبتنی بر نظام غیر کیفری اسلام؛ در این نوع سیاست جنایی که مبتنی بر نظام تربیتی اسلام است شارع مقدس با تبیین راهکارهای اخلاقی و تربیتی، سعی در پیشگیری از وقوع بزه جنسی دارد.

در نظام های غربی غالباً در برخورد با فساد و تجاوز جنسی از اقدامات واکنشی کیفری و در مرحله مقدم تدابیر پیشگیری وضعی بهره برده شده است. تمرکز بر برخورد کیفری با تجاوز و خشونت جنسی علیه زنان هم در بعد ملی و هم بین المللی در سیاست جنایی غرب مشهود است. در همین راستا در دسامبر ۱۹۹۳ کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد در بیانیه ای خشونت علیه زنان را منع نمود و تجاوز جنسی در روابط زناشویی را جزء خشونت علیه زنان به حساب آورد و از دولت ها خواست تا نسبت به جرم انگاری آن در قوانین خود اقدام نمایند؛ چراکه خشونت در بستر زناشویی علاوه بر جسم، روان زنان را نشانه گرفته و صدمات جبران پذیری را به بار می آورد که سلامت زنان و به تبع آن سلامت خانواده و جامعه را نیز به خطر می اندازد. به رسمیت شناختن این امر توسط دولت و نظام قضایی در کشورهای غربی، سبب شده است که دولت ها به صورت جدی تر مشکلات و مسائل مربوط به این حوزه را در نظر بگیرند. با وجود این در جوامع غربی که

شعار تساوی زن و مرد سر می‌دهند، به جهت مبانی ایدئولوژی سکولار آنها نقش آموزه‌های دینی در مقابله با خشونت جنسی بسیار کمرنگ است و همین مساله موجب شده تا در این سیستم‌ها چندان نشانی از تدابیر جامع پیشگیری اجتماعی که مبتنی بر واکسینه‌سازی فرهنگی در برابر این انحرافات باشد دیده نشود که در این تحقیق بنا داریم تدابیر سیاست جنایی اسلام و غرب را با نگاهی تطبیقی مورد بررسی قرار دهیم. در زمینه سابقه و پیشینه پژوهش برخی آثار در این زمینه وجود دارد مانند «سیاست جنایی اسلام در جرایم جنسی» در شماره ۲۴ مجله حقوق اسلامی از آقای محمدی جورکویه که در آن تنها دیدگاه اسلام بررسی شده و از سیاست جنایی غرب سخنی به میان نیامده است. یا مقاله عنوان «تجاوز جنسی در روابط زناشویی از منظر حقوق و اجتماع در ایران و انگلستان» از خانم کاظمی در شماره ۴۳ مجله تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری، که صرفاً از برخوردهای کیفری و نه تدابیر پیشگیری از تجاوز جنسی، آن هم در ایران و انگلستان بحث شده است و نگاه جامعی در مورد سیستم‌های غربی و از طرفی اسلام ندارد. در هر حال در اثر حاضر پس از مفهوم شناسی، در ابتدا سیاست جنایی اسلام در این زمینه بررسی و در ادامه به مطالعه سیاست جنایی غرب می‌پردازیم.

۱- تجاوز جنسی

تجاوز جنسی، معادل کلمه (rape) مرکب از دو واژه «تجاوز» و «جنسی» است. تجاوز از نظر لغوی به معنای ستم و تعدی می‌باشد (دهخدا، ۱۳۹۱: ۳۴۲) قید جنسی، که با اضافه شدن به واژه تجاوز بار معنایی خاصی در بر دارد، مربوط به کلیه اعمالی است که به جنسیت یعنی مرد یا زن بودن و وجه تمایز بارز آن اندام تناسلی، ارتباط می‌یابد. در تعریف اصطلاحی از تجاوز جنسی، بیشتر اذهان به واژه زنای به عنف متمایل می‌گردد، در حالی که تجاوز جنسی مفهومی عامتر از زنای به عنف است، زیرا به رفتارهایی چون لواط حتی در برخی کشورها و اسناد بین‌المللی، نیز تسری می‌یابد، برای مثال: انواع روابط جنسی از نوع دخول، بدون اراده و میل مفعول، خواه بین زن و مرد یا بین دو مرد و یا بین یک فرد بزرگسال و یک طفل باشد، همه تجاوز جنسی محسوب می‌شود. اگر در زمان ارتکاب

جرم جنسی مرتکب برای جلب رضایت بزه دیده به برقراری رابطه جنسی از اعمال فشار روانی استفاده کرده باشد و در واقع او را اغفال کرده باشد عمل او جزو تهاجمات جنسی می باشد اما اگر از طرفی چون فشار فیزیکی مثل کتک زدن یا استفاده از اسلحه و... جهت بی دفاع کردن بزه دیده برای او داشتن وی به انجام عمل جنسی استفاده کند، عمل او تجاوز جنسی محسوب می شود. هرچند در عمل به هر دوی این جرایم تحت عنوان کلی جرم جنسی یا سوء استفاده جنسی نگریسته می شود و قربانیان آن به یک اندازه زخم می خورند. در نهایت باید گفت تجاوز جنسی شدید ترین مصداق جرایم جنسی غیر کشنده است که علیه شخصی ارتکاب می یابد و زمانی تحقق پیدا می کند که مردی با مردی دیگر یا زنی بدون رضایت آنها، مقاربت جنسی داشته باشد (رمضان نرگسی، ۱۳۸۳: ۲). به نظر نگارنده تجاوز جنسی، یکی از مهمترین جرایمی است که علاوه بر آن که نظم عمومی و اخلاق حسنه را به خطر می اندازد، عواطف و احساسات نوع انسان را جریحه دار کرده و چه بسا تا سالیان سال، قربانیانش را در دام بیماری های روحی و روانی سخت گرفتار سازد. در بیشتر موارد تجاوز جنسی را عملی که توسط مرد علیه زن انجام می گیرد تعریف کرده اند، ولی ذکر این مسئله ضروری است که بزه دیده تجاوز جنسی لزوماً زنان نیستند و ممکن است مردان یا حتی کودکان نیز بزه دیده این نوع جرایم واقع شوند.

در جوامع غربی محور تعیین و تشخیص تجاوز جنسی بر عدم رضایت فرد قربانی، متمرکز است.^۱ نیاز است که رضایت حتماً بیان شود؛ اما عدم مخالفت مشخصاً به معنای رضایت نیست. عدم رضایت ممکن است نتیجه اجبار زیاد شخصی باشد که مرتکب تجاوز می شود، یا نتیجه ناتوانی فرد قربانی در اعلام رضایت خود باشد (مانند زمانی که فرد خواب است، یا حالت عادی ندارد (مست) یا ناتوان ذهنی است.^۲ قانون هم ممکن است رضایت را در آمیزش های جنسی افراد زیر سن قانونی که قانوناً می توانند راضی به چنین روابطی با افراد بزرگسال تر از خود باشند، رد کند. چنین مواردی گاهی «تجاوز قانونی» یا «آمیزش

1. "Rape", legal-dictionary.thefreedictionary.com. April 15, 2011.

2. A b Rape and sexual violence: Human rights law and standards in the International Criminal Court. Amnesty International 2011

جنسی غیر قانونی یا نامشروع» خوانده می‌شوند. صرف‌نظر از این که آیا این روابط، همراه با رضایت فرد زیر سن قانونی صورت می‌گیرد، چنین افرادی از نظر قانون در رابطه با شخص متجاوز، ناتوان از اعلام رضایت برای ارتباط جنسی هستند. ممکن است با وجودی که فرد در ابتدا رضایت خود را برای سکس اعلام داشته است رضایتش را پس بگیرد که در این صورت، هر عمل جنسی که بعد از پس گرفتن رضایت صورت گیرد، تجاوز محسوب می‌شود. عنوان تجاوز که خود مبین قهر و غلبه است، عنصر عدم رضایت قربانی را در خود مستتر دارد، رضایت فرد، به عنوان طیب خاطر و رضای کامل باطن، در تجاوز جنسی نادیده گرفته می‌شود. البته، سیاست جنایی غرب مفهوم رضایت در روابط جنسی، بسیار متفاوت از مفهوم آن در اسلام است، بدین صورت که حتی عدم رضایت زوجه در برقراری روابط جنسی را داخل در عنوان تجاوز می‌دانند. این تفاوت، از دو دیدگاه مغایر نشأت می‌گیرد که یکی روابط جنسی را منحصر در دایره زوجیت می‌داند و اهتمام به توسعه آن در جهت محو فحشاء در داخل محدوده زوجیت دارد و دیگری، زوجیت را مانعی برای آزادی روابط جنسی فرا زوجیتی نمی‌داند، به هر حال در سیاست جنایی غربی، روابط جنسی بدون حد و مرز، به دو نوع بارضایت و بدون رضایت تقسیم می‌شود و صرفاً دسته دوم جرم انگاری می‌گردد (السان، ۱۳۸۵: ۱۵۴) این تفکیک در جوامع غربی، معضلاتی را فراهم آورده، که در عمل، قربانی را که در ابتدا برای ارضای میل جنسی با رضایت تن در می‌دهد، به سمت بردگی جنسی و پذیرش فحشا به عنوان شغل، سوق می‌دهد. البته طرفداران این نظریه پا را از این هم فراتر گذاشته قائل به آزادی روابط جنسی با افراد متعدد در طی یک یا چند روز و همچنین تحت حمایت مقررات کار و تامین اجتماعی قرار دادن زنان روسپی شده‌اند، (Harriden, 2003: 23-24) که از پیامدهای تفکیک فوق می‌باشد. از این روست که این دسته از نظریه پردازان، برای توجیه و سرپوش نهادن بر کثیفترین شکل تجاوز به حقوق اولیه بشر (حق بر جان و تن) از موضع آزادی زن و حق انتخاب آنان، ورود کرده، و زنان را خواهان این خود نکبتی، کرده‌اند، حال آنکه در شرایط طبیعی، هیچ فردی چنین زندگی نکبت باری را انتخاب نمی‌کند. در مقابل، دین اسلام، سیاستی دیگر اتخاذ کرده است، یعنی علاوه بر اینکه روابط جنسی فرا

تعریف شده-حتی با رضایت باطنی طرفین- را منحوس و منکوب اعلام کرده است، بلکه در مورد خاص تعرض بدون رضایت و با علف و اکراه، شدت و حدتی کم نظیر نشان داده و ضمانت اجرای قویتری مقرر کرده است.

از این رو، آنچه در ابتدا، از معنای علف و اکراه متبادر به ذهن می شود، خشونت آمیز بودن عمل و استفاده از قهر و غلبه است، اما با تعمق بیشتر در فقه اسلامی، هر چند فرد اجلای تجاوز جنسی، استفاده از علف و قهر و غلبه است، اما منحصر به آن نیست چرا که با توجه به قواعد عام در حقوق جزای اسلامی، مانند بلوغ، عقل، اراده، قصد و اختیار، رضایتی مفروض قانونگذار اسلامی است، که با احراز عمومات فوق، حاصل شده باشد، بنابراین، چنانچه، دختر بالغی که دارای رشد عقلانی نیست، رضایت به عمل جنسی دهد، یا در اثر فریب و حيله، مورد تجاوز واقع شود، و یا اگر در شرایط اکراهی مانند: شخصی که از زنی در حال بیهوشی، صحنه های ناهنجاری را تصویربرداری کرده و آن را مستمسک تعرض به زن، در قبال عدم افشای آن، قرار دهد، این تن در دادن به تجاوز، اگر چه با رضای ظاهری و تقاضای زن برای تمتع در قبال عدم افشاء، همراه باشد، از نظر قانونگذار اسلامی تجاوز به علف محسوب و به مجازات مقرر محکوم می شود (ماده ۴ قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت غیرمجاز دارند- مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۱۶)

فصلنامه پژوهش حقوقی حقوق اسلام و غرب - بهار ۱۳۹۱ - سال پنجم - شماره دوم - ۱۳۱

۲- سیاست جنایی

سیاست جنایی، یک ترکیب اضافی است که در فرهنگ لغات حقوقی و اجتماعی در غرب، در معنایی معادل و مترادف با «سیاست کیفری» به کار رفته و اصطلاح شده است. به تدریج تحت تأثیر اندیشه های حقوق بشری و تمایلات لیبرالیستی، «حقوق کیفری» سلطه انحصاری خود را در زمینه «کنترل رفتاری» از دست داد و در نتیجه اولاً، مفهوم اجتماعی «انحراف» در کنار مفهوم حقوقی «جرم» پیدا شد و ثانیاً، مداخله مراجع گوناگون اجتماعی در کنار مراجع دولتی در پاسخ های پیشگیرانه و عکس العملی، به «هنجار شکنی» گسترش و اهمیت یافت (حسینی، ۱۳۹۳: ۱۳). در واقع، سیاست جنایی به عنوان یک علم جدید در

حوزه مطالعاتی علوم کیفری برای اولین بار در قرن هجدهم میلادی توسط فویرباخ، استاد آلمانی حقوق کیفری، به «مجموعه روش‌های سرکوب کننده که دولت به وسیله آن در مقابل جرم واکنش نشان می‌دهد» تعریف شده بود. (David Finkeihor , 2009 , 169). «اسلام در سیاست جنایی خود هم به عوامل مختلف جرم زا و راهکارهای مقابله با آن توجه کرده است و هم به زمینه‌ها و موقعیت‌ها و فرصت‌های ارتکاب جرم و راه‌های زدودن آن پرداخته و از سوی دیگر، به سیاست کیفری در هدفمندی منطقه‌ای و کارآمد در راستای کاهش آمار جرم تأکید کرده است» (میرخلیلی، ۱۳۹۴: ۳۰۸).

۳- پیشگیری

پیشگیری در لغت، به معنای جلوگیری، دفع و جلو مرض را گرفتن می‌باشد (قیم، ۱۳۹۱: ۶۷، مشیری، ۱۳۹۶: ۱۵۹، معین، ۱۳۹۵: ۳). پیشگیری از وقوع جرم در دو مبحث جزای عمومی و جرم‌شناسی به صورت متفاوت بررسی می‌شود. در جرم‌شناسی، پیشگیری از وقوع جرم را می‌توان در هر وضعیتی که از وقوع جرم جلوگیری می‌شود بحث کرد؛ مثل ایجاد محیط امن برای فرزندان، ایجاد آموزش و پرورش و ... اما در حقوق جزای عمومی، پیشگیری از وقوع جرم در بحث اهداف اعمال مجازات‌ها و اقدامات تأمینی دنبال می‌شود (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۸: ۸۹). پیشگیری دارای سطوح و انواعی می‌باشد که به بررسی آن می‌پردازیم:

پیشگیری غیر کیفری یا کنشی، به آن دسته از سیاست‌های جنایی گفته می‌شود که قانونگذار با بیان راهکارهایی غیر کیفری که اکثراً مبتنی بر نظام آموزشی و تربیتی و مذهبی دین مبین اسلام، امحاء عوامل محرک جرم، اعطای بینش صحیح در خصوص نحوه برخورد و مقابله با عوامل جرم زا، توسعه اقتصادی از سوی دولت‌های اسلامی و ایجاد بستر مناسب جهت تسهیل در امر ازدواج و مواردی از این قبیل است (عباچی، ۱۳۹۳: ۵۶-۵۵). به نظر نگارنده منظور از پیشگیری از جرم در معنای اخص کلمه (مفهوم مضیق) همان پیشگیری غیر کیفری می‌باشد. بدین ترتیب ملاحظه می‌شود شبکه پاسخ به پدیده مجرمانه علاوه بر اعمال کیفر، دامنه کنترل بزهکاری را به جامعه مدنی - اعم از خانواده و مدرسه و

رسانه های گروهی - سرایت می دهد و از تمام ظرفیت های موجود به طور سازمان یافته و قانونمند در جهت پیشگیری از وقوع جرایم استفاده می نماید. پیشگیری کیفری یا واکنشی به آن دسته از سیاست های جنایی گفته می شود که قانونگذار با بیان راهکارهایی کیفری، قهر آمیز، توأم با ارباب و کیفر در صدد پیشگیری و مقابله با بزهکاران جنسی می باشد. از نظر مانوی این نوع پیشگیری، اقدامی پسینی بوده و پس از ارتکاب رفتار مجرمانه با استفاده از ابزارهای کیفری از رهگذر نظام عدالت کیفری اعمال می شود (عباچی، ۱۳۹۳: ۸۱) به نظری رشد منظور از پیشگیری کیفری مداخله نهادهای عدالت کیفری پس از ارتکاب جرم جهت کاهش تکرار جرم است.

۴- سیاست جنایی اسلام

سیاست جنایی اسلام برای سامان بخشیدن به غریزه جنسی در دو جهت ایجابی و سلبی گام برداشته است؛ از یک سو، روش ارضای این غریزه را تشریع نموده و از سوی دیگر، راه انحراف آن را سد کرده است.

رهبانیت و سرکوبی غریزه جنسی و روی آوردن به تجرد زیستی، مورد نکوهش و خروج از روش روشن نبی مکرم اسلام (ص) است؛ ولی آزادی روابط جنسی و پیروی تام از غریزه جنسی مجاز نیست، بلکه ارضای آن حد و مرزی دارد. بنابراین در سیاست جنایی اسلام، در امور جنسی دو منطقه رفتاری وجود دارد: «منطقه ممنوع رفتاری» و «منطقه مجاز رفتاری». با لحاظ همه عناصر دخیل در بازشناسی منطقه ممنوع رفتار جنسی، روشن می شود که منطقه ممنوع رفتاری در امور جنسی در سیاست جنایی اسلام، از گستره وسیعی برخوردار نبوده و با تشریع انواع تدابیر عبادی و غیر عبادی، فردی و اجتماعی، پیشینی و پسینی و کیفری و غیر کیفری، درصدد مواظبت انسان از ابتلا به منطقه ممنوع رفتار جنسی برآمده است. (محمدی جورکویه، ۱۳۸۹: ۸).

این نوشتار در دو بخش بازشناسی منطقه ممنوع رفتار جنسی در سیاست جنایی اسلام، و تدابیر به کار گرفته شده در سیاست جنایی اسلام برای صیانت انسان از ورود به منطقه ممنوع رفتار جنسی، ساماندهی می شود.

در اسلام، رابطه جنسی با هر فردی مجاز نیست، بلکه ایجاد این رابطه با برخی از افراد و یا در بعضی موارد، ممنوع شده است. بازشناسی منطقه ممنوع رفتاری در امور جنسی با بررسی دو عنصر میسر می شود: «عنصر الزام» و «عنصر مجازات». به عبارت دیگر، آنگاه می توانیم درباره محدود یا گسترده بودن منطقه ممنوع و جرم انگاری شده رفتار جنسی، داوری درستی داشته باشیم که دو عنصر مذکور را در کنار یکدیگر در نظر بگیریم، و گرنه صرف توجه به برخی از این عناصر، ما را به نتیجه درست رهنمون نمی شود.

۴-۱- بررسی مجازات در سیاست جنایی اسلام

مجازات جرایم جنسی در سیاست جنایی اسلام، از دو جهت قابل تأمل و بررسی است: یکی از نظر تشریعی (مقام ثبوت) می باشد و دیگری از نظر اجرایی (مقام اثبات) است.

۴-۱-۱- سیاست جنایی اسلام در مقام ثبوت

از منظر تشریع و تقنین، سیاست جنایی اسلام بر اساس برخی معیارهای ثابت که مبتنی بر ارزش‌های دینی و وحیانی است به جرم‌انگاری و کیفرگذاری برای رفتارهای جنسی نامشروع پرداخته است که در این میان تجاوز جنسی در معنای خاص خود از جمله شدیدترین این جرایم با ضمانت اجرای سنگین اعدام است. جرمی که علاوه بر آن که حرمت نسل و نسب و حیثیت و عفت عمومی را هدف قرار داده و پایه های نهاد خانواده را متزلزل می کند، بلکه بعد خصوصی آن در ایراد ضرر جدی به بزه دیده و خانواده او در این عرصه بسیار برجسته است. به همین دلیل، سیاست جنایی اسلام در تئوری و تشریع، به شدت با آن برخورد نموده است.

۴-۱-۲- سیاست جنایی اسلام در مقام اثبات

رویکرد سیاست جنایی اسلام در جرایم جنسی در مرحله اثبات جرم و اجرای مجازات، عکس این سیاست در مرحله تشریع و ثبوت بوده و با پیش بینی راهکارهای متعدد و گوناگون، درصدد محدود سازی منطقه ممنوع رفتاری در امور جنسی است. شارع مقدس این تضییق را از چند جهت اعمال کرده است:

اول- از جهت محدود کردن ادله اثبات با عدم پذیرش سوگند در عداد ادله، در حالی که در امور حقوقی حتی برخی از امور کیفری از جمله جرایم بر ضد اشخاص، سوگند (قسامه با شرایطی) از ادله اثبات جرم شناخته شده است.

دوم- از جهت در نظر گرفتن شرایط خاص در ادله؛ مانند شرط کردن تعداد خاص در شهود و شرایط آنها و کیفیت و زمان ادای شهادت، یا شرط کردن تعداد مرتبه اقرار و شرایط اقرار و مقرر (نجفی، ۱۳۶۷: ۲۷۹ و ۲۸۳ و ۲۹۶).

سوم- از جهت ترجیح بزه پوشی؛ مانند نهی افراد از تجسس در امور دیگران (حجرات: ۱۲)، ترغیب افراد بزهکار به توبه و اصلاح خود به جای رفتن نزد مراجع قضایی و اقرار نزد آنها (خوانساری، ۱۴۰۵: ۲۳) و منع افشاگری بر ضد دیگران در این امور و اشاعه فحشا و حتی مجازات حدی در موارد ایراد اتهام به دیگری و عدم اثبات آن با شرایط خاص در قالب قذف.

چهارم- از جهت سقوط مجازات بعد از اثبات؛ مانند امکان انکار بعد از اقرار، توبه بعد از اقرار و اجرای قاعده درء در موارد شبهه، که باعث سقوط مجازات می شود (خوانساری، ۱۴۰۵: ۱۵۷).

۴-۲- اقسام سیاست جنایی اسلام در بعد پیشگیری

امروزه پیشگیری از وقوع جرم، محور اصلی مطالعات و بحث های صاحب نظران در علوم جنایی و یکی از مهم ترین اهداف یک سیاست جنایی کارآمد است. در یک تقسیم بندی مرسوم، جرم شناسی روش های پیشگیری را به پیشگیری اصلاحی اجتماعی و پیشگیری وضعی (موقعیت مدار) تقسیم می کنند.

۴-۲-۱- سیاست جنایی غیر کیفری اسلام

سیاست جنایی اسلام در این مبحث که جنبه پیشگیری از بعد غیر کیفری دارد، به دو قسمت تقسیم می شود:

برنامه های پیش بینی شده در سیاست جنایی اسلام برای پیشگیری از جرم، بیانگر این نکته است که این سیاست به درستی تشخیص داده است که مبارزه با جرم را باید از مبارزه با عوامل و زمینه های آن آغاز کرد؛ بنابراین با توجه به این که نظام حقوقی اسلام، بخشی

از نظام جامع اسلام برای حیات دنیوی و اخروی بشر بوده و ارتباط بخش های گوناگون این نظام بسیار وثیق است، برنامه های پیش بینی شده در بخش های دیگر نیز دقیقاً به سیاست های جنایی اسلام ناظر است و همه برنامه ها در جهت یک هدف تنظیم و ابلاغ شده است (محمدی جورکویه، پیشین: ۹).

۴-۲-۱-۱- سیاست جنایی اسلام در بعد پیشگیری اجتماعی

راهکارهای غیر کیفری در بعد پیشگیری اجتماعی در برابر تجاوز جنسی از منظر فقه اسلامی عبارتند از:

خویشتن داری حالتی است در درون فرد که او را به انجام وظایفش متمایل می سازد، بدون آن که عامل خارجی او را تحت نظارت داشته باشد (الوانی، ۱۳۸۲: ۱۳۴).

همچنین خویشتن داری، توانایی پیروی درخواست معقول، تعدیل رفتار مطابق با موقعیت، به تأخیر انداختن ارضای یک خواسته در چارچوب پذیرفته شده اجتماعی بدون مداخله و هدایت مستقیم فردی دیگر تعریف شده است (جان بزرگی، ۱۳۸۷: ۵۸).

۴-۲-۱-۱-۱- خویشنداری

خویشنداری، در هر امری و از جمله در قلمرو غریزه جنسی، نیاز به کسب «مهارت» دارد. بدون برخورداری از مهارت، نمی توان به خویشنداری دست یافت. یکی از علل مهم ناکامی در خویشنداری، برخورداری نبودن از مهارت های خویشنداری است. بنا بر این، یکی از مسائل مهم در بحث عفاف، «مهارت های خویشنداری جنسی» است که در متون دینی، فراوان به آن پرداخته شده است و از جمله مهم ترین این مهارت ها می توان به مهارت های شناختی - معنوی و مهارت های رفتاری اشاره کرد.

۴-۲-۱-۱-۲- حجاب

جسم انسان جذابیت هایی دارد که با توجه به نقش آن در تهییج غریزه جنسی، اسلام به منظور پیشگیری از تجاوز جنسی، دستور ویژه ای برای چگونگی پوشش دارد تا ظهور جاذبه های جسمانی زن و مرد، نگاه آنها را به یکدیگر خیره نکند و در پی آن، باعث ایجاد روابط حرام و مجرمانه دیگری نشود. (نجفی، ۱۳۶۷: ۸۹).

قرآن در موارد متعددی به صورت صریح و اشاره به مسأله حجاب اشاره کرده است؛ از جمله در آیه 91 و 90 سوره نور می فرماید: « به مردان با ایمان بگودیده فرو نهند و پاکدامنی ورزند، که این برای آنان پاکیزه تر است، زیرا خدا به آن چه می کنند آگاه است و به زنان با ایمان بگو» دیدگان خود را [از هر نامحرمی] فرو بندند و پاکدامنی ورزند و زیورهای خود را آشکار نگردانند مگر آن چه که [طبعاً] از آن پیداست. و باید روسری خود را بر گردن خویش [فرو] اندازند، و زیورهایشان را جز برای شوهرانشان یا پدرانشان یا پدران شوهرانشان یا پسرانشان یا پسران شوهرانشان یا برادرانشان یا پسران برادرانشان یا پسران خواهرانشان یا زنان [همکیش] خود یا کنیزانشان یا خدمتکاران مرد که [از زن] بی نیازند یا کودکانی که بر عورت های زنان وقوف حاصل نکرده اند، آشکار نکنند و پاهای خود را [به گونه ای به زمین] انکوبند تا آن چه از زینتشان نهفته می دارند معلوم گردد. ای مؤمنان، همگی [از مرد و زن] به درگاه خدا توبه کنید، امید که رستگار شوید».

۴-۲-۱-۱-۳-عفت

عفت، عبارت است از تسلیم و انقیاد شهوت در برابر عقل؛ یعنی قوه شهوانی انسان، کارهای خود را بر اساس دستور عقل انجام دهد. به تعبیر دیگر، عفت یعنی اعتدال در بهره مندی از شهوات (مظاهری، ۱۳۷۱: ۱۵۲-۱۵۳) عقیقه کسی گفته می شود که در حد اعتدال و در چهارچوب عقل و شرع، از شهوات بهره برد و به وادی افراط و تفریط کشیده نشود (نراقی، ۱۳۸۳: ۱۵).

حقیقت عفت در آن است که در چگونگی برخورداری از غرایز و شهوات همواره حاکمیت عقل و شرع جایگزین شهوات گردد. بدین ترتیب بهره مندی از شهوات بر موازین عقلی و شرعی تنظیم شده، در آن افراط و تفریط نخواهد بود.

۴-۲-۱-۱-۴-حیاء

حیاء مانند هیبت دو معنای باارزش و ضد ارزش دارد؛ حیای ارزشمند آن است که انسان از هر کار زشت و گناه و آن چه مخالف عقل و شرع است پرهیزد و حیای ضد ارزش آن است که انسان از فراگرفتن علوم و دانش ها و یا سؤال کردن از چیزهایی که

نمی‌داند یا احقاق حق در نزد قاضی و جز او اجتناب کند، همان چیزی که در عرف، از آن به کمرویی ناشی از ضعف نفس تعبیر می‌شود. در حدیثی از رسول خدا (ص) آمده است: «الْحَيَاءُ حَيَاءُ أَنْ حَيَاءُ عَقْلٍ وَ حَيَاءُ حُكْمٍ فَحَيَاءُ الْعَقْلِ هُوَ الْعِلْمُ وَ حَيَاءُ الْحُكْمِ هُوَ الْجَهْلُ: شرم و حیا دو گونه است: حیای عاقلانه و حیای احمقانه؛ حیای عاقلانه از علم سرچشمه می‌گیرد و حیای احمقانه از جهل» (کلینی، ۱۳۸۸: ۱۰۶).

در اصطلاح، ملکه نفسانی است که باعث نگه داشتن فرد از کارهای زشت و تنفر از اعمال خلاف آداب به جهت ترس از سرزنش می‌شود (مجلسی، ۱۴۰۳: ۳۲۹). به نظر نگارنده حیاء در روابط با نامحرم نقش مهمی در کنترل جنسی و پیشگیری از جرائم جنسی دارد. یکی از علت‌های عدم پذیرش شهادت کسی که فاقد عدالت است، کمی حیای او است.

حیا تنها به زن اختصاص ندارد؛ بلکه حیا ورزیدن برای مردان نیز سفارش شده است. حیا باعث حفظ حریم بین زن و مرد بیگانه می‌شود. چنانچه عدم آن باعث از میان رفتن این حریم و در پی آن برخی تمایلات نفسانی و شهوانی می‌شود و در چنین صورتی، احتمال ارتکاب جرائم جنسی به وسیله آنان بسیار بالا می‌رود.

۴-۲-۱-۱-۵- تقوا

یکی از اهداف میانی نظام عبادی و اخلاقی اسلام، رسیدن انسان‌های مؤمن به فضیلت تقواست؛ زیرا رسیدن به این فضیلت، انسان را از اندیشیدن به ممنوعات باز می‌دارد. خداوند پس از امر به روزه داری، درباره ثمره روزه می‌فرماید: «لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» تا پرهیزگار شوید» (بقره: ۱۸۳) همچنین خداوند در آیات متعددی از قرآن کریم، خطاب به انسان‌ها یا مؤمنان آنان را به تقوا دعوت کرده است (لقمان: ۹۹؛ احزاب: ۷۱؛ مائده: ۹۲). تقوا در اصل به معنای نگهداری یا خویشتنداری است و به تعبیر دیگر، یک نیروی کنترل درونی است که انسان را در برابر طغیان شهوات حفظ می‌کند و در واقع، نقش ترمز نیرومندی را دارد که ماشین وجود انسان را از سقوط در پرتگاه حفظ کرده، از تند روی‌های خطرناک باز می‌دارد» (مکارم شیرازی، ۱۳۸۶: ۴۲) سیاست جنائی اسلام در امر مبارزه با جرائم از جمله جرائم جنسی نگاه ویژه‌ای به تقوا دارد و با بیان راه‌های کسب و تقویت تقوا می‌کوشد،

در مورد مقابله با جرایم نیز همین وضعیت وجود دارد و تمامی قانونگذاران بر این باور هستند که در سیاست های جنایی باید پیشگیری از جرم بر واکنش در مقابل آن، مقدم داشته شود. بسیاری از راهکارها در پیشگیری از جرم یکسان است.

جوامعی همچون ایران که مبتنی بر فرهنگ دینی هستند راهکار های اختصاصی نیز وجود دارد که یکی از آنها امر به معروف و نهی از منکر است. این راهکار برای پیشگیری اجتماعی از جرم - مفید و مؤثر است مشروط بر این که زمینه های اجرایی آن فراهم شود و بتوان ابزارهای استفاده از شبکه های اجتماعی برای امر معروف و نهی از منکر را فراهم ساخت. امر به معروف و نهی از منکر یکی از ظرفیّت های مهم نظام حقوقی اسلام است که می تواند بسیاری از مفاهیم حقوق عمومی مانند آگاهی های اجتماعی، نظارت همگانی و حقوق شهروندی را عینیت بخشد؛ همانگونه که در سیاست جنایی مشارکتی، ابزار مناسبی برای پیشگیری از جرم به ویژه جرایم مرتبط با تجاوز جنسی می باشد. نهی از منکر فرایندی است که طی آن جامعه یا گروه افراد متدین با رفتارهای نابهنجار و کج‌روانه مقابله کرده و تلاش می کند از این نابهنجارها جلوگیری نموده و آنها را به سمت هنجارهای دینی سوق دهد (رمضان نرگسی، ۱۳۸۳: ۵۷). در علوم جنایی و جرم شناسی این نکته به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است که محیط اجتماعی می تواند محل رشد و پرورش مجرمان باشد، کسانی که استعدادها ی لازم برای ارتکاب اعمال مجرمانه را دارند، اگر بدون هیچ گونه مقاومتی از ناحیه جامعه روبه رو شوند، فرصت لازم برای به فعلیت رساندن اندیشه های شریرانه خویش را بیش تر مهیا می بینند. طبیعی است پیامد چنین روندی جز افزایش بزه کاری و افزایش شمار مجرمان و منحرفان و حاکمیت و سلطه آنها نخواهد بود. به عکس، اگر هر یک از اعضای اجتماع این مسئولیت را بر دوش خود احساس کند که باید در مقابل منکرات و ناهنجاری ها به شکلی - هر چند با کم ترین مرتبه آن - بایستد، فرصت های تهکار و کزروی از دست این گونه اشخاص گرفته می شود و پرورش و

رشد آن‌ها متوقف می‌گردد و وقتی تعداد منحرفان و مجرمان کاهش یافت، جلوی تسلط و حاکمیت آن‌ها نیز گرفته خواهد شد. به همین جهت این فریضه رادع و مانع مهمی در مقابل سفیهان و بی‌خردان و مجرمان و متجاوزان جنسی می‌باشد.

۴-۲-۱-۲- سیاست جنایی اسلام در بعد پیشگیری وضعی

پیشگیری وضعی، شامل تدابیر و اقدامات غیر کیفری است که از طریق از بین بردن یا کاهش فرصت‌های مناسب برای وقوع جرم و نامناسب جلوه دادن شرایط و موقعیت پیش‌جنایی از جمله فزونی خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکار از ارتکاب جرم جلوگیری می‌کند. این نوع پیشگیری از طریق افزایش هزینه‌های ارتکاب جرم و کاهش سود ناشی از آن، درصدد است فرآیند گذار از اندیشه به فعل مجرمانه را با استفاده از روش‌های غیر کیفری مختل کند. به رغم تدابیر پیش‌بینی شده در بخش پیشگیری اجتماعی از جرم، امکان دارد افرادی در آستانه ارتکاب جرم قرار گیرند. سیاست جنایی اسلام برای کاستن از جاذبه‌های آماج و سخت کردن فرصت‌های ارتکاب جرم در جرایم جنسی، مقرراتی را وضع کرده است که برخی از آنان مورد اشاره قرار می‌گیرد:

از جمله مقرراتی که سیاست جنایی اسلام در این بخش برای پیشگیری از جرم وضع کرده است، عبارت‌اند از:

۴-۲-۱-۲- محدودیت اختلاط با نامحرم

اختلاط زن و مرد نامحرم با یکدیگر در محیط‌های گوناگون اجتماعی از محل تحصیل گرفته تا محیط اشتغال مانعی ندارد مگر این که عنوان حرام بر آن صدق کند. ولی همین اختلاط بلا اشکال چون امکان دارد زمینه حرام را فراهم سازد، بهتر است محدود باشد. در این خصوص، قرآن کریم درباره دختران شعیب می‌فرماید: «لَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّهُ مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُبْدِرَ الرِّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ: وقتی (موسی) به چاه آب مدین رسید گروهی از مردم را آنجا دید که چهار پایان خود را سیراب می‌کند. کنار آنها دو زن را دید که مراقب گوسفندان خود هستند. به آن دو گفت: کار شما چیست؟ چرا گوسفندان خود را آب نمی‌دهید؟ گفتند: ما آنها را آب نمی‌دهیم تا چوپان‌ها همگی خارج شوند...»

(قصص: ۲۳). بنابراین باید تا حدّ امکان از اختلاط زن و مرد بیگانه پرهیز کرد تا از عوارض جانبی و پیامدهای احتمالی آن پیشگیری کرد.

۴-۲-۱-۲-۲-منع از خلوط با نامحرم

از آموزه های دیگر اسلام در امر پیشگیری از جرم زنا و دیگر اعمال منافی عفت، ممنوع کردن زن و مرد بیگانه از خلوت کردن با یکدیگر است، اگرچه هیچ یک قصد سوئی از این خلوت نداشته باشند؛ حتی خلوتی که امکان حضور فرد سوئی هرچند طفل ممیزی به طور معمول در آن نباشد، زیرا چنین حضور و خلوتی ممکن است باعث ظهور افکار انحرافی در طرفین یا یکی از آنها شود و زمینه جرم زنا یا دیگر جرایم منافی عفت را مهیا سازد (اصفهانی، ۱۴۱۶: ۲۳؛ بحرانی، بی تا: ۳۵۸؛ نجفی، ۱۴۰۴: ۷۵؛ سیستانی، ۱۳۸۱: مسأله ۲۴۰۴؛ طباطبائی حکیم، ۱۴۱۶: ۳۰؛ خمینی، بی تا: ۲۱۹؛ ابن حنبل، بی تا: ۲۶). برابر آموزه های اسلامی، زن و مرد بیگانه می توانند با حفظ شئون و حجاب با یکدیگر روابط اجتماعی برقرار کنند، ولی از آنجا که نیروی جنسی در انسان قوی است و به طور طبیعی به جنس مخالف تمایل دارد، توصیه شریعت به منظور پیشگیری از گناه بر این است که روابط دو جنس مخالف به ویژه در دوره جوانی تا جایی که امکان دارد، محدود شود و چنان چه ضرورتی آن را اقتضا نمی کند، صورت نگیرد؛ زیرا رابطه باید برای کاری و رفع نیازی باشد. بنابراین، وقتی نیاز اجتماعی برقراری ارتباط فردی را توجیه نکند، احتمال به وجود آمدن برخی افکار نادرست و وسوسه انگیز در طرف زیاد می شود که در بسیاری از موارد لغزشهای خطرناکی را به دنبال دارد. از حضرت علی (ع) روایت شده است: «من سبقت گرفتن در سلام به زنان جوان را نمی پسندم» (کلینی، پیشین: ۶۴۸) عدم وجوب نماز جمعه بر زن و عدم توصیه او به حضور در نماز جماعت در اینباره قابل ارزیابی است.

۴-۲-۱-۲-۳- خودداری از تبرج

«تبرج» در لغت یعنی زن، زینت و زیبایی های خود را برای مردان آشکار سازد (جوهری، ۱۴۰۷: ۲۹۹) در اصطلاح عبارت است از این که زن، زیبایی های خود و آن چه را که پوشاندن آن واجب است، آشکار سازد (طبرسی، ۱۴۱۵: ۲۶۹) بنابراین می توان گفت در تبرج، نوعی کشش از سوی زن برای خودنمایی و جلب توجه مردان نامحرم

دارد. اندیشمندان فقه اعم از امامیه (نجفی، ۱۳۶۷: ۸۵) و اهل سنت (ابن عابدین، ۱۴۱۵ق: ۶۶۴) اعتقاد دارند که تبرج بر زن حرام است و او باید از آشکار ساختن زینت و زیبایی خود در برابر نامحرم بپرهیزد. بنابراین در فقه اسلامی آمده است حتی اعضای از بدن زن که پوشاندن آن از نامحرم استثنا شده است مثل صورت و کفین چنان چه دارای زینت و آرایش باشد، آشکار کردن آنها نیز تبرج و حرام اعلام شده است.

۴-۲-۱-۲-۴- پرهیز از عشوهِ گری

عشوهِ گری به معنای ناز و غمزهِ کردن است (دهخدا، ۱۳۹۱: ۵۹۰). قرآن کریم از آن به خضوع در سخن گفتن تعبیر کرده است. خضوع در سخن گفتن، یعنی زن به گونه ای نرم و لطیف سخن بگوید که مرد شنونده با شنیدن این سخنان در او طمع کند. در سیاست جنائی اسلام، زنان در روابط اجتماعی خود با مردان باید از گفتار و رفتار تینعی بپرهیزند؛ زیرا تغییر لحن سخن گفتن و رفتار مهیج با نامحرم امکان دارد غریزه جنسی او را تحریک کند و افرادی که زمینه و آمادگی لغزش را دارند، این نوع گفتار و رفتار زنان را اظهار علاقه از سوی آنان پندارد و نسبت به آنها طمع کند (شهید ثانی، ۱۴۱۳: ۵۶). بنابراین، برای آن که محیط اجتماعی از وضعیت فعالیت مفید خارج نگردد، زنان باید در روابط اجتماعی خود مطابق معروف و پسندیده و به عبارت دیگر، به صورت عادی و معمولی به دور از هر عشوهِ گری عمل نمایند (الهی و دیگران، ۱۴۰۰: ۱۰-۵). خداوند در این باره خطاب به زنان می فرماید: «قُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا» (احزاب: ۳۲) بنابراین سخنان و حرکات عشوهِ آمیز زن در برابر مرد نامحرم حرام اعلام شده است.

۴-۲-۱-۲-۴- پرهیز از نگاه آلوده

چشم یکی از راه های ارتباط انسان با محیط اطراف خود است. این مجرای ارتباطی، سهم عظیمی در برانگیختن قوای جنسی دارد. بنابراین در فرهنگ دینی به منظور پیشگیری از جرم به این مسأله توجه فراوان شده است؛ زیرا نگاه آلوده می تواند نخستین گام برای روابط ناسالم قویتر باشد. در روایتی از پیامبر اکرم (ص) «نگاه حرام تیر مسمومی از تیرهای شیطان معرفی شده است» (مجلسی، ۱۴۰۳: ۱۰۱)؛ از اینرو در قرآن هم به مردان و هم به زنان مؤمن دستور داده شده است که نگاه خود را از نامحرم برگیرند.

خداوند چشم چرانی را به عنوان خیانت به خویشتن قلمداد کرده و از مردمان خواسته است تا از آن پرهیز کنند. این عمل موجبات خشم الهی را فراهم می‌آورد (آل عمران: ۱۶۱ و ۱۶۲) و از محبت خدا دور می‌سازد (لقمان: ۵۸؛ نساء: ۱۰۷)؛ بنابراین فرصت برای کمال چشم و دستیابی به بصیرت و رویت خاص از دست می‌رود و خداوند ربوبیت اسمای کمالی دیگر را از او سلب می‌کند.

در ادامه قرآن کریم می‌فرماید: با این راه و روش، اگر بیمار دلان هوسباز اصلاح نشدند و به آزار و اذیت خانم‌ها ادامه داده و امنیت و آرامش آنان را تهدید کردند. برخورد شدیدتری با آنان صورت خواهد گرفت: «اگر منافقان و بیمار دلان «شهوة پرست» و کسانی که در شهر، اضطراب و نگرانی به وجود می‌آورند از اعمال زشت خود دست برندارند، تو را «ای رسول» علیه ایشان می‌شورائیم، در آن صورت، مدت کمی در مجاورت با تو در این شهر زندگی خواهند کرد و نابود خواهند شد» (احزاب: ۶۰) تا آرامش و امنیت در جامعه تأمین شود.

۴-۲-۱-۲-۶- منع از لمس عمدی نامحرم

در فرهنگ اسلامی برای تنظیم یک برنامه جامع در روابط بین زن و مرد و پیشگیری از آلودگی‌های جنسی در عین وجود روابط جنسی تماس بدنی زن و مرد نامحرم را با یکدیگر منع کرده است؛ زیرا لمس عمدی میان زن و مرد نامحرم تأثیر بیشتری از نگاه حرام در شعله‌ورتر شدن آتش میل جنسی دارد. (کرکی، ۱۴۰۸: ۴۳) بنابراین گفته‌اند: «هر جا که به حرام بودن نگاه حکم شده است، آنجا حرام بودن لمس نامحرم سزاوارتر است؛ زیرا لمس، در تحریک قوای جنسی و دامن زدن بر پایه فتنه مؤثرتر و قوی‌تر از نگاه است. سیاست جنائی اسلام در برخورد صحیح با غریزه جنسی، افراد را به رفع نیاز جنسی در چهارچوب مقررات ازدواج تشویق می‌کند. پیامبر (ص) ازدواج را از سنت خود دانسته و در این زمینه می‌فرماید: «کسی که دوست دارد از سنت من پیروی کند همانا ازدواج از سنت من است» (کلینی، ۱۳۸۸: ۳۲۹) ایشان در اهمیت ازدواج در جلوگیری از انحراف جنسی فرموده است: «هیچ بنایی در اسلام نزد خداوند محبوب‌تر از ازدواج بنا نگردید» (شیخ صدوق، ۱۴۰۴: ۳۸۳) اسلام برای پاسخ مثبت به نیازهای جنسی

انسان و تعدیل و هدایت غریزه جنسی، نهاد ازدواج اعم از دائم و موقت را بنیان گذاشته است.

در سیاست جنایی اسلام به فرد این اختیار داده شده است که با شرایطی در مقابل خطری که عرض و ناموس او یا دیگری را تهدید می کند، دفاع کند؛ حتی در شرایطی این دفاع واجب است (نجفی، پیشین: ۱۶) تعرض به ناموس، ناظر به اعمال مغایر با حیثیت خود شخص یا پدر و مادر، یا زنان یا سایر اعضای یک خانواده است که رعایت احترام آنها بر اساس اخلاقیات اعتقادات دینی و عرف و عادت، ضروری است.

۴-۲-۲- سیاست جنایی کیفری اسلام

در نهایت برای این که عملی به عنوان تعرض به ناموس قابل دفاع باشد، لازم است که ارتکاب آن قبلاً از طرف قانونگذار به عنوان جرم اعلام شده است. در غیر این صورت، چنان چه هر کسی بتواند به بهانه اقدام در مقام دفاع از عرض یا ناموس مرتکب قتل یا ضرب یا جرح دیگران شود و نظم جامعه را مختل کند، عمل او مجاز نخواهد بود. قانونگذار احکام مربوط به دفاع از مشروع در مقابل تعدی در عرض و ناموس را در ماده (۶۱) قانون مجازات اسلامی و مواد (۹۲) و (۹۳) و (۹۴) قانون مزبور مبحث تعزیرات و سایر قوانین متفرقه جزایی پیش بینی کرده است. در بررسی این مواد، از جمله ماده (۹۳) قانون مزبور؛ ملاحظه می شود که قانونگذار با استعمال جمله «در مورد هر فعلی که مطابق این قانون جرم محسوب می شود» بدون این که مصادیق تعدیات بر عرض را مشخص سازد، کلیه جرائم علیه عرض و ناموس را مشمول مقررات دفاع مشروع قرار داده و ماده (۹۲) نیز قتل و ضرب و جرح را در مقام دفاع از ناموس جایز اعلام کرده است. به نظر نگارنده دفاع زنان از خود در برابر تعرض های جنسی که منجر به قتل یا آسیب متجاوز شود، در سیاست جنایی اسلام در قالب دفاع از ناموس مورد پذیرش قرار گرفته است. هر چند ابهام و نامشخص بودن شرایط مندرج در آن موجبی بود تا در اکثر موارد دفاع زنان مورد پذیرش قرار نگیرد و حقوق آنان ضایع گردد. چنان چه برنامه های تدبیر شده در مراحل گوناگون، برای بازداشتن فرد از بزهکاری مفید واقع نشود و مؤثر نیفتد، سیاست جنایی اسلام به عنوان آخر الدواء الکی، به مجازات توجه کرده است که این سیاست در

سه مرحله قابل بررسی است: مجازات های در نظر گرفته شده در سیاست جنایی اسلام برای مبارزه با تجاوز جنسی با توجه به نوع جرم ارتكابی، شرایط و وضعیت مرتكب آن و تأثیر آن در جریحه دار کردن عفت عمومی، متنوع و وسیع است که نشان از جامعیت، اتقان و دقت این سیاست دارد؛ زیرا به وخامت جرم، موقعیت و اوضاع و احوال مجرم و اصلاح و جامعه پذیری مجدد او در موارد ممکن، توجه خاص مبذول داشته است که در قسمت پیشین ذکر گردید. در سیاست جنایی اسلام، امام این اختیار را دارد که در برخی موارد چنان چه به مصلحت فرد و جامعه تشخیص دهد، مرتكب جرایم جنسی را از مجازات معاف کند، که این موارد عبارت اند از: جرم زنا، جرم لواط و تفخیز، جرم مساحقه. (باقری، ۱۳۹۷: ۱۴). هرچند در قانون ایران برای متجاوز جنسی مجازات اعدام در نظر گرفته شده است، ولی در حقیقت این نوع مجازات و تعریف حدود تجاوز جنسی موجب شده تا در عمل صرفاً مرتكب های تجاوزهای گروهی و سازمان یافته، به مجازات محکوم شوند. به این دلیل مهم ترین تغییر قانونی که می تواند منجر به پیشگیری اجتماعی و فردی از این جرم شود، اصلاح مجازات زنای به عنف و پذیرش نظام درجه بندی مجازات است. در قانون جدید علیرغم نظرات کارشناسان و عدم منع فقهی، اصلاح قانون در این زمینه مورد توجه قرار نگرفت (انیس، ۱۳۸۴: ۹۸). در اصلاحات صورت گرفته با توجه به تبصره دوم ماده (۲۲۵)، دایره تعریف تجاوز جنسی تا حدودی گسترده شده است. در این ماده بیان شده است: «هرگاه کسی با زنی که راضی به زنای با او نباشد، در حال بی هوشی، خواب یا مستی زنا کند، رفتار او در حکم زنای به عنف است. در زنا از طریق اغفال و فریب دادن دختر نابالغ یا از طریق ربایش، تهدید و یا ترساندن زن، اگرچه موجب تسلیم شدن او شود، نیز حکم فوق جاری است. در قانون مجازات اسلامی سابق، ۳ نوع مجازات شامل اعدام، رجم و شلاق برای انواع زنا مشخص شده بود. از جمله در ماده (۸۳) مواردی که در آن حد زنا رجم است، ذکر شده و مواد (۹۸) تا (۱۰۷)، کیفیت اجرای رجم را بیان نموده است. در رجم نتیجه اجرا، حدوث مرگ به طور قطع نیست، بلکه ممکن است محکوم از گودال فرار کند؛ در این صورت چنان چه جرم با اقرار متهم اثبات شده باشد، محکوم رها می شود و مرگ حادث نمی گردد. (جبعی عاملی، بی تا: ۷۸). این مجازات یک مصداق بیشتر ندارد

و آن هم در مورد ارتکاب جرم زناى محصن و محصنه است. (ماده ۸۳ ق.م.ا) در قانون مجازات جدید که به تصویب مجلس رسیده بود، پیش بینی شده بود که چنانچه اجرای رجم مفسده داشته باشد و موجب وهن نظام شود، این مجازات با پیشنهاد دادستان مجری حکم و تأیید رئیس قوه قضائیه در صورتی که موجب حد با بینه شرعی اثبات شده باشد، رجم تبدیل به قتل شود و در غیر این صورت تبدیل به صد ضربه شلاق گردد (تبصره ۴ ماده ۵-۲۲۱). پس از اصلاحات نیز ماده (۲۲۵) مصوب مجلس مقرر کرده بود: حد زنا در موارد زیر اعدام است: «بند ث: زناى محصنه در فرض عدم امکان اجرای حکم اولی شرعی که در این صورت با پیشنهاد دادگاه صادرکننده حکم قطعی و موافقت رئیس قوه قضائیه چنانچه جرم با بینه ثابت شده باشد، موجب اعدام زانی محصن و زانیه محصنه است و در غیر این صورت، موجب صد ضربه شلاق برای هر یک است.» شورای نگهبان بند ث را حذف و متن زیر به عنوان ماده (۲۲۵) مکرر (۱) الحاق و شماره مواد (۲۲۵) مکرر (۱) و مکرر (۲) به ترتیب به (۲۲۵) مکرر (۲) و (۲۲۵) مکرر (۳) اصلاح نمود: ماده (۲۲۵) مکرر (۱): «حد زنا برای زانی محصن و زانیه محصنه رجم است. در صورت عدم امکان اجرای رجم با پیشنهاد دادگاه صادرکننده حکم قطعی و موافقت رئیس قوه قضائیه، چنانچه رجم با بینه ثابت شده باشد، موجب اعدام زانی محصن و زانیه محصنه است و در غیر این صورت موجب صد ضربه شلاق برای هر یک است.» بنابراین در قانون جدید با نظر شورای نگهبان لفظ رجم در قانون مجازات ایران باقی ماند اما مجازات زانی محصن و محصنه با ذکر شرایط فوق قابل تبدیل به اعدام گردید.

۵- سیاست جنایی غرب در مقابل تجاوز جنسی

در این بخش، سیاست جنایی غرب^۱ در مورد تجاوز جنسی مورد بررسی قرار می گیرد. در جوامع غربی در مقایسه با اسلام برخورد با تجاوز جنسی بیش از مساله پیشگیری

۱ مقصود از سیاست جنایی غرب در این تحقیق ازوماً قلمروی جغرافیایی خاصی مدنظر نیست بلکه آن حوزه‌ای از سیاستگذاری است که بر اساس بنیان‌های اومانیزم و سکولاریسم شکل گرفته که عقلانیت ابزاری را اصالت داده و

اجتماعی که مبتنی بر اخلاق و فرهنگ است، بر پاسخهای کنشی از نوع کیفری تمرکز شده است و در عرصه تدابیر پیشگیرانه نیز بیشتر بر پیشگیری وضعی تمرکز می‌شود.

پیشگیری اولیه: به مجموعه فعالیت‌هایی گفته می‌شود که جهت جلوگیری از وقوع بزه موصوف، پرداخته می‌شود؛ نظیر گسترش نظام آموزش و پرورش و توسعه فعالیت‌های فرهنگی و تربیتی در حوزه مقابله با جرائم جنسی. پیشگیری ثانویه: به پاسخ‌های فوری پس از خشونت جنسی برای مقابله کوتاه مدت گفته می‌شود پیشگیری سوم: به پاسخ‌های طولانی مدت پس از رابطه خشونت جنسی برای مقابله پایدار اطلاق می‌گردد. (Davide s. Lee, Lydia Gay, Brad perry, Chad Keoni Sni ffen and Stacy Mix Son, 2007: 15 – 16)

در خصوص سطح ثانویه پیشگیری، تمرکز بر افرادی است که این بیماری را دارند و اخیراً شروع به توهین جنسی نموده‌اند؛ لکن در سطح سوم پیشگیری، برخورد با مردان و زنانی است که مکرراً توهین کرده‌اند (Pamela M , 1999: 28)

این نوع پیشگیری که به آن پیشگیری غیر کیفری نیز می‌گویند، عبارت است از مجموعه تدابیر و اقدامات غیر کیفری که پیش از ارتکاب جرم با مداخله در فرآیند فعلیت یافتن جرم و وضعیت پیش جنایی در صدد جلوگیری از بزهکاری است. این پیشگیری به نوبه خود، به دو نوع: «پیشگیری موقعیت مدار» و «پیشگیری اجتماعی» تقسیم می‌شود. پیشگیری اجتماعی، خود به دو گونه: «پیشگیری جامعه مدار» و «پیشگیری رشد مدار» تقسیم می‌گردد. پیشگیری اجتماعی جامعه مدار، در صدد است تا با اتخاذ تدابیر و اقدامات مناسب برای از بین بردن یا کاهش عوامل جرم‌زا بر محیط اجتماعی و عمومی اثر گذارد. پیشگیری اجتماعی رشد مدار به دنبال آن است تا با شناسایی عوامل خطر و تقویت عوامل حمایتی و مداخله زودرس، از تداوم و استقرار رفتارهای مجرمانه در افراد ممانعت به عمل آورد. در واقع، پیشگیری جامعه مدار در صدد این است که بسترهای جرم‌زا را از بین ببرد. ناآگاهی و عدم شناخت آزارهای جنسی، سبب می‌شود که پیامدهای منفی از

جمله نگرانی ها و استرس ها و فشار های روحی، دائماً بر فرد قربانی غلبه کرده و نداند که چگونه می تواند با این مسائل مقابله نماید. یکی از روش های توانمند سازی به ویژه بانوان و کودکان در پی مقابله با آزار جنسی، آگاه سازی آنها از طریق برگزاری کلاس ها و برنامه های آموزشی است. در سایر کشورها برای زنان شاغل، برنامه هایی تدارک دیده شده است تا آگاهی آنها را نسبت به آزار جنسی و شناخت آنها را نسبت به روش های مقابله با آزار جنسی و آسیب پذیری کمتر، بالا ببرند. «تحقیقات انجام شده بر روی اثرات این برنامه های آموزشی نشان می دهد که آنها می توانند آگاهی زنان را نسبت به جدیت آزار های جنسی در محیط کار و بخصوص رفتار هایی که به عنوان آزار جنسی شناخته می شوند، افزایش دهند» (Reese, L & Lindenberg, K, 2003). در پیشگیری اجتماعی، مهم ترین تأکید، شناخت علل فردی و اجتماعی جرم و برطرف کردن آنها می باشد. این دیدگاه با پیشگیری نخستین یا اولیه از جرم (مدعی مبارزه با علت و خشکاندن ریشه جرم) منطبق است. (معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم، ۱۳۹۶: ۲۴) از جمله مهم ترین راه های پیشگیری از تجاوز جنسی، محافظت از این گروه است که همواره در معرض آن قرار دارند. حضور پلیس در مکان هایی که خطر این نوع بزه را افزایش می دهد می تواند آسیب پذیری آن ها را به حداقل برساند. (معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم، ۱۳۹۶: ۲۴)

در کلینیک های بزه دیده شناسی نیز می توان با استفاده از راهنمایی های مددکاران و مشاوران و همچنین، بزه دیده گان سابق، ارائه سخنرانی در دانشگاه ها، ایجاد همایش هایی در مورد این جرم و توصیه هایی که توسط بزه دیدگان سابق در این همایش ها برای جوانان و نوجوانان مستعد بزه دیدگی ارائه خواهد شد، تا حد بسیار بالایی در پیشگیری از این جرایم کمک نمود. به نظر می رسد در جرایم جنسی عوامل مختلف فردی و اجتماعی از جمله مشکلات شخصیتی مرتکب، نابسامانی خانواده، محیط ناسالم اجتماعی و غیره دخیل هستند و توجه به این عوامل باید مبنای پیشگیری از بزهکاری باشد. از آنجایی که خشونت جنسی، تمام بخش های جامعه را تحت تأثیر قرار می دهد پاسخ به آن فراگیر بوده و پاسخ ها می توانند اینگونه دسته بندی شوند: راه های فردی، پاسخ های درمانی، تلاش های

مبتنی بر جامعه و فعالیت هایی جهت جلوگیری از سایر انواع خشونت جنسی. «بهبودی پس از تجاوز جنسی، مفهومی پیچیده و پربحث است. گروه های حمایتی که معمولاً از طریق سازمان های «مادر» قابل دسترسی هستند به وفور یافت می شوند و شامل چند گروه آنلاین هم می گردند.

بی تردید وسایل ارتباط جمعی، نقش موثری در شکل گیری الگوهای اجتماعی داشته و آنها می توانند تشویق کننده الگوهای جنس گرایانه، قوم مدارانه و یا نژاد پرستانه باشند. علاوه بر این، الگوهای زیانباری که رسانه ها آنها را تقویت می نمایند، با درونی شدن در افراد جامعه، می توانند به عنوان مانعی برای پیشرف و ارتقای زنان تلقی گردند؛ لذا با توجه به اهمیت نقش رسانه ها، تغییر اینگونه رویه ها امری ضروری به نظر می رسد (صادقی فسایی، ۱۳۹۰: ۸۹). بنابراین از آنجایی که مخاطبان رسانه ها زنان قربانی، مجرمان آزار جنسی و قضاوت کنندگان در مورد این مسئله می باشند، آنها می توانند با از بین بردن نگرش های غلط و نشان دادن راهکارهای مناسب به زنان و روشن کردن ابعاد این مسئله، به آگاه سازی زنان شاغل پردازند و با هشدار به مجرمان درباره مجازات های احتمالی، زمینه توانمند سازی بیشتر زنان را فراهم نمایند.

در اسناد بین المللی بخصوص سند پکن، رسانه های گروهی به عنوان ابزاری مؤثر در تحقق اهداف توانمند سازی زنان معرفی شده اند که شامل این موارد می شود:

- تأکید بر پیشبرد متوازن و غیر کلیشه ای تصویر زنان در رسانه ها.
- ارائه تصویر از زنان با احترام و حیثیت و ارزش انسانی.
- جلوگیری از نمایش مستمر تصاویر منفی و خفت انگیز از زنان.
- جلوگیری از کلیشه هایی که به پروراندن خشونت و نابرابری مبتنی بر جنسیت مداومت می بخشند (عباچی، ۱۳۹۳: ۸۳-۷۳).

پیشگیری وضعی یا موقعیت مدار، رویکرد نسبتاً جدیدی است که در آن با اتخاذ تدابیری که بر موقعیت های محیطی و زمینه ساز جرم و یا به عبارت بهتر، وضعیت پیش جنایی محیطی تأثیر می گذارد، سعی می شود قصد و اراده مجرم را بدون اثر کند. در این

دیدگاه، کنترل و ابتکار، جای مجازات و انفعال را می گیرد و با اتکا به آماج جرم (بزه دیده)، سعی در پیشگیری از تجاوز به آن می شود. (عباچی، ۱۳۹۳: ۲۵)

به نظر می رسد در پیشگیری وضعی، بدون پرداختن به مجرم، سعی در بالا بردن امنیت آماج جرم و سخت کردن دستیابی به آن و بالا بردن هزینه ارتکاب جرم است و به همین جهت شاید بهتر باشد آن را از جمله راه های پیشگیری از بزه دیدگی دانست تا پیشگیری از جرم. از جمله اقداماتی که در رابطه با آزار جنسی می توان بدان اشاره کرد عبارت است از: کاستر و همکارانش معتقدند زنان شاغلی که در محیط های کاریشان، از مدیران حمایتگر و مقابله کننده با آزارهای جنسی برخوردارند، احتمال کمتری دارد که در محیط کارشان مورد آزار واقع شوند. آنها نشان داده اند که حمایت مدیران از زنان شاغل، موجب افزایش مقابله و کنترل آزار جنسی در محیط کار خواهد شد. مدیران و رؤسای حمایتگر، به دو طریق می توانند از قربانیان بالقوه پشتیبانی نمایند:

الف- حضور فیزیکی مدیر که می تواند فعّالانه از قربانیان حمایت نماید.

ب- حضور مدیر حمایتگر، امکان عکس العمل و واکنش در برابر آزار جنسی برای زنان شاغل و حفاظت از خود در برابر سوء استفاده ها را امکان پذیر می سازد؛ بنابراین انتخاب شایسته مدیران و نظارت بر عملکرد آنان، نقش مهمی در توانمندسازی زنان در برابر آزار جنسی بر عهده دارد (Peer ReviewWeb , Bonnar , Kidd , 2010)

به نظر می رسد در صورتی که مسئولیت کیفری را بر دوش کارفرما از جهت وارد شدن هرگونه آزار جنسی بر قربانیان بدانیم، خود باعث می شود که کارفرما محیطی عاری از هرگونه مزاحمت را ایجاد کند و نظارت های لازم را با دقت بیشتری صورت دهد؛ چراکه این خود، به نوعی حضور مدیر و ناظر را نیز تقویت کرده و سلسله مراتب نظارتی بر هر بخش، بخصوص در محیط های کاری زنان را به وجود می آورد. در آمریکا، کانادا و برخی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا، کارفرمایان مسئول هستند تا برای کارمندان خود یک محیط تدابیر عاری از تبعیض و آزار را فراهم آورند، بنابراین، قانون کارفرمایان را موظف می سازد تا از آزار در محیط کاری پیشگیری کرده و با آن برخورد کنند. (Peer ReviewWeb , Bonnar , Kidd , 2010) این نوع پیشگیری، پس از وقوع جرم با بهره

گیری از تدابیر و اقدامات نظام عدالت کیفری برای کاهش نرخ جرم با رعب انگیزی فردی، جمعی و عبرت آموزی، از بزهکاری نخستین و بزهکاری دوباره افراد جلوگیری می کند، براساس اثری که این پیشگیری بر فرد و جامعه می گذارد (باقری، ۱۳۹۷: ۱۳) خشونت جنسی خصوصاً تجاوز جنسی، جزو جرائمی درنظر گرفته می شود که کمتر گزارش می شود (انجمن پزشکی آمریکا، ۱۹۹۵) ^۱ لذا تعداد تجاوزهای جنسی گزارش شده، از میزان های شیوع و بروز آن کمتر است (Walby and Allen, 2004) ملزومات قانونی برای گزارش تجاوز جنسی، بسته به صلاحدید دادگاه ها تغییر می کند و هر کدام از ایالات آمریکا ممکن است ملزومات متفاوتی داشته، در حالی که سایر کشورها ممکن است محدودیت های سختگیرانه کمتری داشته باشند.

از آنجا که در اکثر موارد، تجاوز جنسی توسط افراد آشنا با قربانی اتفاق می افتد، شروع و ادامه تحقیقات در مورد تجاوز جنسی، به خواست، توانایی گزارش و توصیف آن توسط قربانی بستگی دارد. شواهد بیولوژیک از قبیل منی، خون، ترشحات واژینال، بزاق و سلول های اپیتلیال واژن (که معمولاً توسط کیت تجاوز جنسی جمع آوری می شود) ممکن است در آزمایشگاه جرم شناسی مشخص شده و از نظر ژنتیکی بررسی شود. اطلاعات به دست آمده از آنالیزها عموماً می تواند مشخص کند که رابطه جنسی اتفاق افتاده است و اطلاعاتی از موقعیت حادثه به دست دهد و با نمونه های مرجع بیماران و مظنونین مقایسه شود. ^۲

آمار موارد تجاوز جنسی گزارش شده در انگلستان نشان از یک کاهش پیش رونده در میزان محکومیت دارد، به طوری که در سال ۲۰۰۲ به کمترین میزان خود، یعنی ۵٫۶٪ رسید. در صورت افزایش در میزان جرایم جنسی، دولت نگرانی خود را از افزایش سالیانه

1. A b c "A gap or a chasm? Attrition in reported rape cases" (PDF). <http://rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs05/hors293.pdf> بایگانی شده ۱۸ فوریه ۲۰۱۱ توسط بایگانی اینترنت دولت بریتانیا. Retrieved 2010-12-31.
2. A National Protocol for Sexual Assault Medical Forensic Examinations National Criminal Justice Reference Service (NCJRS). September 2004

موارد گزارش شده تجاوز جنسی ابراز کرده و متعهد شده به این «شکاف عدالت» رسیدگی کند (Home office, 2002a)

نتیجه گیری

از بررسی ساختار سیاست جنایی اسلام و غرب در خصوص مقابله با تجاوز جنسی، نتایج زیر حاصل می گردد: سیاست جنایی اسلام به دلیل اهمیت مصلحت ناموس و حفظ عفت عمومی و اخلاق حسنه و دفع مفسد ناشی از جرائم جنسی به تشریع یک سری قوانین و اتخاذ تدابیر جهت پیشگیری و مقابله با تجاوز و خشونت جنسی پرداخته است تا از این طریق خانواده به عنوان ارزشی ترین نهاد جامعه از انحطاط به واسطه روابط نامشروع صیانت شود. در بعد کیفری جرم انگاری زنای به عنف که مجازات شدید اعدام را در بر دارد، در کنار جرم انگاری اعمال مقدمه ساز آن مانند چشم چرانی، خلوت حرام و نظائر آن نشان از اهمیت و شدت عمل سیاست کیفری اسلامی در این زمینه است به نحوی که حتی ورای تشریفات دادرسی به شهروندان عادی اجازه داده است در موارد لازم شخصاً به برخورد دست زده و احکام ناظر بر جواز کشتن اجنبی در فراش و از بین بردن چشم افراد چشم چران و ترتب حکم وجوب بر دفاع از ناموس را باید در این بستر مورد توجه قرار داد. در سیاست جنایی غربی با الغای تدریجی کیفر بدنی به نحوی که امروز در کمتر جامعه غربی کیفر اعدام را در این زمینه شاهد هستیم به نحوی که شاید فلوریدای ایالات متحده در زمره معدود چنین مناطقی است که این مجازات را دارد، در سایر مناطق با کیفر حبس سنگین با آن برخورد می شود. در بعد تدابیر پیشگیری، سیاست جنایی اسلام در صدد حذف عوامل محرک جرائم منجر به تجاوز جنسی می باشد. این تدابیر را می توان هم در قالب تدابیر پیشگیرانه اجتماعی مانند ترویج حجاب، تسهیل امر ازدواج، لزوم تعالیم لازم مانند سوره نور به فرزندان، و تدابیر پیشگیری وضعی در قالب مواردی چون ممنوعیت اختلاط مفسده آمیز با جنس مخالف، ممنوعیت تبرج و خودنمایی، حرمت خلوت با نامحرم، جداسازی بستر دختران از پسران، ایجاد ضوابط تحدیدی وارد شدن فرزندان به حریم والدین و نظائر آنها تبلور می یابد. در سیاست جنایی غربی نیز با سازوکارهایی عمدتاً

وضعیت مدار مانند حضور مدیر مناسب و نظارتگر در شرکت ها و محیط های اجتماعی و الزام مدیران و کارفرمایان به تمهید تدابیر پیشگیری از خشونت و آزار جنسی بین افراد تحت امر با مساله برخورد می شود.

منابع:

قرآن کریم.

۱. ابن حنبل، احمد، بی تا، مسند احمد بن حنبل، بیروت، دار صادر، ج ۱.
۲. ابن عابدین، محمد امین، ۱۴۱۵ق، حاشیه رد المختار علی الدر المختار، بیروت، دارالفکر.
۳. اصفهانی (فاضل هندی)، محمد بن حسن، ۱۴۱۶ق، کشف اللثام و الإبهام عن قواعد الأحكام، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، ج ۷.
۴. الهی، محمد علی، حیدری، محمد علی، شکرچی زاده، محسن، ۱۴۰۰ش، سیاست جنائی پیشگیرانه ناظر بر جرائم جنسی در فقه اسلامی، نشریه مطالعات فقه و حقوق اسلامی، ش ۲۴.
۵. الوانی، سید مهدی، ۱۳۸۲ش، مدیریت عمومی، تهران، نشر نی.
۶. انیس، ابراهیم و دیگران، ۱۳۸۴ش، المعجم الوسیط، محمد بندریگی، تهران، انتشارات اسلامی، ج ۱، ماده رج م.
۷. باقری، نفیسه، ۱۳۹۷ش، سیاست کیفری ایران در رابطه با آزار جنسی، مقابله و پیشگیری، فصلنامه علمی حقوقی قانون یار، سال دوم، ش ۶.
۸. بحرانی (آل عصفور)، حسین بن محمد، بی تا، الأنوار اللوامع فی شرح مفاتیح الشرائع، قم، مجمع البحوث العلمیه، ج ۱۰.
۹. جان بزرگی، مسعود، ۱۳۸۷ش، آموزش اخلاق رفتار اجتماعی و قانون پذیری به کودکان (راهنمای عملی)، تهران، انتشارات ارجمند.

۱۰. جبعی عاملی (شهید ثانی)، زین الدین بن علی، ۱۴۱۳ق، مسالك الافهام الى تنقيح شرائع الاسلام، بيروت، ج ۳.
۱۱. -----، بی تا، الروضه البهيه في شرح اللمعه دمشقيه، بيروت، دار احياء التراث العربي، ج ۹.
۱۲. جوهری، اسماعیل بن حماد، ۱۴۰۷ق، الصحاح - تاج اللغة و صحاح العربيه، بيروت، دار العلم للملايين، ج ۴، ج ۱.
۱۳. حسینی، سید محمد، ۱۳۹۳ش، سیاست جنایی در اسلام و در جمهوری اسلامی ایران، تهران، انتشارات سمت، ج ۳.
۱۴. خمینی، سید روح الله، بی تا، تحریر الوسیله، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، ج ۲.
۱۵. خوانساری، سید احمد، ۱۴۰۵ق، جامع المدارك في شرح المختصر النافع، تهران، مکتبه الصدوق، ج ۲، ج ۷.
۱۶. دهخدا، علی اکبر، ۱۳۹۱ش، لغت نامه، تهران، انتشارات پایدار، ج ۱.
۱۷. رمضان نرگسی، رضا، ۱۳۸۳ش، تجاوز و بزه دیدگی زنان، فصلنامه کتاب زنان، ش ۲۲.
۱۸. سیستانی، سید علی، ۱۳۸۱ش، توضیح المسائل، مشهد، دفتر آیت الله سیستانی.
۱۹. صادقی فسایی، سهیلا، رجب لاریجانی، مهسا، ۱۳۹۰ش، استراتژی های توانمند سازی زنان در مقابله با آزارهای جنسی در محیط کار، مجله تحقیقات زنان (مجله مطالعات زنان)، تهران، ش ۳.
۲۰. صدوق (شیخ)، محمد بن علی بن حسین بن بابویه قمی، ۱۴۰۴ق، من لایحضره الفقیه، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، ج ۲، ج ۳.
۲۱. طباطبایی حکیم، سید محسن، ۱۴۱۶ق، مستمسک العروه الوثقی، قم، مؤسسه دارالتفسیر، ج ۱۴.

۲۲. طبرسی، فضل بن حسن، ۱۴۱۵ق، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، بیروت، موسسه الاعلمی للمطبوعات، ج ۷.
۲۳. عباچی، علی اکبر، ۱۳۹۳ش، راه های پیشگیری از جرم، تهران، نشر نوین، چ ۱.
۲۴. علامه حلی، حسن بن یوسف، ۱۴۱۳ق، قواعد الاحکام، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، چ ۱، ج ۳.
۲۵. قیم، عبدالنبی، ۱۳۹۱ش، فرهنگ معاصر عربی فارسی، تهران، انتشارات سپهر.
۲۶. کرکی (محقق)، علی بن حسین، ۱۴۰۸ق، جامع المقاصد فی شرح القواعد، قم، موسسه آل البیت، ج ۱۲.
۲۷. کلینی، محمد بن یعقوب، ۱۳۸۸ق، الکافی، تهران، دار الکتب الاسلامیه، چ ۳، ج ۲ و ۵.
۲۸. مجلسی، محمد باقر، ۱۴۰۳ق، بحار الانوار الجامعه لدرر أخبار الائمة الأطهار، بیروت، مؤسسه الوفاء، چ ۲، ج ۳۸ و ۶۸.
۲۹. محمدی جورکویه، علی، ۱۳۸۹ش، سیاست جنایی اسلام در جرایم جنسی، حقوق اسلامی، سال هفتم، ش ۲۴.
۳۰. مشیری، مهشید، ۱۳۹۶ش، فرهنگ زبان الفبایی قیاسی، تهران، انتشارات سروش.
۳۱. مظاهری، حسین، ۱۳۷۱ش، اخلاق و جوان، قم، نشر شفق.
۳۲. معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم، ۱۳۹۶ش، تهران، انتشارات گیوا.
۳۳. معین، محمد، ۱۳۹۵ش، فرهنگ فارسی معین، تهران، انتشارات امیرکبیر.
۳۴. مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۸۶ش، القواعد الفقهیه، قم، مدرسه الامام امیرالمومنین (ع)، ج ۱.
۳۵. نجفی ابرند آبادی، علی حسین، ۱۳۸۸ش، کیفرشناسی نو - جرم شناسی (درآمدی بر سیاست جنایی مدیریتی خطر مدار)، تهران، نشر میزان، چ ۲.

۳۶. میرخلیلی، سید محمد، ۱۳۹۴ش، مبانی و راهبردهای سیاست جنایی اسلام، مجموعه مقالات کنگره بین المللی علوم انسانی اسلامی، ش ۲.

۳۷. نجفی (صاحب جواهر)، محمدحسن، ۱۳۶۷ق، جواهرالکلام فی شرح شرائع الاسلام، تهران، دار الکتب الاسلامیه، ج ۲، ج ۲۹ و ۴۱.

۳۸. -----، ۱۴۰۴ق، جواهر الکلام فی شرح شرائع الإسلام، بیروت، دار إحياء التراث العربی، ج ۲۹.

۳۹. نراقی، محمد مهدی، ۱۳۸۳ش، جامع السعادات، نجف، مطبعه النجف.

40. Peer ReviewWeb , Bonnar Kidd, (2010), "Health Policy and Ethics", Americam Journal of Public Heath, NO.3.
41. Pamela M. Macmahon, (1999), "Sexual Abuse", Journal of Research and Treament, NO. 1.
42. David Finkeihor, (2009), "Preventing Child Maltreatment", The Future of Child, NO. 2.
43. David H, Dean G. Kilpatrick, Ananda B. Amstadter, Heidi S. Resnick, and Kenneth J. Ruggiero (June 1, 2007). «Rape-Related PTSD: Issues and Interventions". Psychiatric Times 24 (7)
44. Harriden, Kate (2003), ((No bad women, Just bad Laws)), Represented at Stop the Traffic II conference Australia.
45. Richard A. Bryant, Tanya Sackville, Suzanne T. Dang, Michelle Moulds, and Rachel Guthrie (1999). «Treating Acute Stress Disorder: An Evaluation of Cognitive Behavior Therapy and Supportive Counseling Techniques". Am J Psychiatry 156 (11): 1780-6. PMID 10553743
46. Reese, L. & Lindenberg, K. (2003), "The Importance of Training on Sexual Harassment Policy Outcomes", Review of Public Personnel

Administration; No. 23.

Persian Resources:

The Holy Quran

47. Ibn Hanbal, Ahmad, "Musnad Ahmad Ibn Hanbal", Beirut, Dar Al-Sader, V1.
48. Ibn Abdeen, Mohammad Amin, (1995), "Afootnote To Al-Mukhtar's Response Al-Nukhtar", Beirut, Dar Al-Fakr.

49. Isfahanian (Indian Fazel), Mohammad Bin Hassan, (1996), "Revealing the Veil and the Vagueness of the Rules of the Rulings", Qom, Islamic Publishing Institute, V7.
50. Elahi, Mohammadali; Heidari, Mohammadali; Shekarchi Zadeh, Mohsen, (2021), "Preventive Criminal Policy on Sexual Crimes in Islamic Jurisprudence", Journal Of Islamic Jurisprudence And Law Studies, NO.24.
51. Alvani, Seyyed Mahdi, (2003), "Public Management", Tehran, Ney Publications.
52. Anis, Ibrahim and Others, (2005), "Intermediat Dictionary", Mohammad Bandrigi, Tehran, Islamic Publications, P1.
53. Bagheri, Nafiseh, (2018), "Iran's Criminal Policy in Relation to Sexual Harassment Coping and Prevention", Legal Scientific Quarterly of Qanun Yar, Second Year, NO. 6.
54. Bahrany (Aleus Fur), Hossein Bin Mohammad, "The Luminous Lights in the Explanation of the Keys to the Laws".
55. Jan Bozorgi, Massoud, (2008), "Teaching Children the Ethics of Social Behavior and Legality" (Practical Guide), Tehran, Arjmand Publications.
56. Jabal Ammelli (Shahid Thani) Zine El-Din Bin Ali, (1992), "Paths of Unders Standing to Revise the Laws of Islamic", Beirut, V3.
57. Jabal Ammelli (Shahid Thani) Zine El-Din Bin Ali, (1992), "Rawdah Al-Bahiye an Explanation of His Dimashqiah Luma", Beirut, Dar Al-Ahya Al-Tarath Al-Arabi, V9.
58. Johari, Ismail Bin Hemad, (1987), "Sihah- The Crown of the Language and the Arabic Correctness", Beirut, Dar Al-Alam Lel Malayeen, P4, V1.
59. Hosseini, Seyyed Mohammad, (2015), "Criminal Policy in Islam and the Islamic Republic of Iran", Tehran, SAMT Publication, P3.
60. Khomeini, Seyyed Ruhollah, "Edit the Means", Qom: Islamic Publishing Institute, V2.
61. Khansari, Seyyed Ahmad, (1987), "Jami Al-Madarak in the Explanation of the Beneficial Manual", Tehran, Maktab Al-Sader.
62. Dehkhoda, Ali Akbar, (2012), "Name Language", Tehran, Paidar Publications, V1.
63. Nargesi, Ramezan; Reza, (2004), "Rape and Prostitution of Woman", Women's Book Quarterly, V22.
64. Sistani, Seyyed Ali, (2002), "Clarifiatiion of Issues", Office of Ayatollah Sistani.

65. Sadeghi Fasaai, Soheila; Rajab Larijani, Mahsa, (2011), "Women's Empowerment Strategies to Deal with Seyual Harassment in the Work Place", Journal of Women Research (Journal of Women Studies), Tehran, V3.
66. Sadugh (Sheikh), Mohammad Ibn Hussein Ibn Babawiyah, Qomi, (1984), "Who Does Not Attend the Jurist", Qom, Islamic Publishing Institute, P2, V3.
67. Tabatabai Hakim, Seyyed Mohsen, (1995), "Holding the Most Trustworthy Lug", Qom, Dar Al-Tafsir Institute, V14.
68. Tabarsi, Fazl Ibn Hassan, (1997), "Al-Bayan Complex in the Interpretation of the Quran", Beirut, Foundation for Publications Al-Alame, V7.
69. Abachi, Ali Akbar, (2014), "Ways to Prevent Crime", Tehran, New Publishing Corporation, P1.
70. Allameh Hali, Hassan Ibn Yusef, (1993), "Rules of Ahkam", Qom, Islamic Publishing Corporation, P1, V3.
71. Ghayem, Abd-Alnabi, (2012), "Arabic-Persian Dictionary", Tehran, Sepehr Publications.
72. Cracky (Muhaghaq), Ali Ibn Hossein, (1988), "Jami' Al-Maqasid in Explaining the Ruls", Qom, Al-Bait Institution, V12.
73. Clini, Mohammad Ibn Yaqub, (2009), "Al-Kafi", Tehran, Dar Al-Kitab Al-Islamiya, P3, Vol. 2 & 5.
74. Majlisi, Mohammad Bagher, (1983), "Bihar Al-Anwar Al-Jame'a for the News of the Pure Imams", Beirut, Al-Wafa Institute, P2, Vol. 38 and 68. Mohammadi Gorkoye, Ali, (2010), "Islamic Criminal Policy as a Sex Crime", Islamic Laws, 7 (24).
75. Moshiri, Mahshid, (2017), "Dictionary of Deductive Alphabetic Language", Tehran, Soroush Publications.
76. Social Affairs and Crime Prevention, (2017), Tehran, Giva Publications.
77. Moein, Mohammad, (2016), "Moein Persian Culture", Tehran, Amirkabir Publications.
78. Makarem Shirazi, Nasser, (2007), "The rules of jurisprudence", Qom, Imam Amir Al-Momenin School, V1.
79. Najafi Aberandabadi, Ali Hassan, (2009), "New Criminalistic Criminology (An Introduction to Risk-Based Management Policy)", Tehran, Mizan Publishing, 2nd Edition.

80. Mirkhalili, Seyed Mohammad, (2015), "Principles and Strategies of Islamic Criminal Policy", Proceedings of the International Congress of Islamic Humanities, No. 2.
81. Najafi (Sahib Jawaher), Mohammad Hassan, (1948), "Jawahar al-Kalam fi Sharh Sharia al-Islam", Tehran, Islamic Library, P2, Vol 29 & 41.
82. Najafi (Sahib Jawaher), Mohammad Hassan, (1984), "Jawahar al-Kalam fi Sharh Sharia al-Islam", Beirut, Dar Al-Ahya Al-Tarath Al-Arabi, V29.
83. Naraghi, Mohammad Mehdi, (2004), "Jame Al-Saadat", Najaf, Najaf Press.

فصلنامه پژوهش‌های حقوق اسلامی و فقهی - مقاله پژوهشی - سال نهم - شماره دوم - پائیز ۱۴۰۱

